

הלכות תשעה באב סימן תקנא

כה באר הגולה

נ סטא דעבי יתום
 ס טור כעס אבי
 קערוי ע פירילישן
 ס טר' ידויה פו
 ראובן צ נפתי יאסן
 ק משנה מענית כ"ט
 ידעתי מאיר הקב"ן
 שמעון בן גמליאל
 יסודותיו קולא כרנא
 שם ל' ר' רחישלמי
 בתבוח תראשית הרצ"ן
 פ

וְהָיָה מַלְי לְגַהֲצוֹן וְלַהֲנִיחֵן עַד אַחֵר תִּשְׁעָה בְּאָב, (כה) אָבֵל אֲסוּר לְלַבֵּשׁ בְּשָׂבוּעַ זֶה. וְהָיָה לְאִסוּר אָפֵלוֹ כְּלֵי־פִשְׁתָּן וְאָפֵלוֹ כְּכַבּוּס שְׁלָנוּ, (כו) בֵּין לְלַבֵּשׁ בֵּין לְכַבֵּס וְלַהֲנִיחַ, וְאִין לְהַקֵּל בְּדָבָר בֵּין שְׁנֵהֶם, וְכָל־שֶׁבֶן דְּאִפְשָׁר דְּמַדְיָא נְמִי אֲסוּר, * שְׁתַּרְי יֵשׁ מִי שֶׁפִּתֵּב (כו) דְּכַבּוּס שְׁלָנוּ (כה) קָרִי (גהו"ן) לְשָׁל בְּנֵי בָבֶל, שְׂאִין מִתְּלַבְּנִים יָפֵה לְפִי שְׂמִימִימִים הֵם עֲכוּרִים, שְׂאִינָה אַרְצָן הָרִים וּגְבֻעוֹת כְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, וְכַבּוּס שֶׁל שְׂאֵר אַרְצוֹת אִפְשָׁר שֶׁהוּא כְּכַבּוּס שֶׁל אַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל וְאֲסוּר. וְעוֹד יֵישׁ מִי שֶׁפָּרֵשׁ דְּגַהֲצוֹן הָיָנוּ מִים וְאָפֵר אוֹ נֶתַר וּבְרִית, וְכַבּוּס הָיָנוּ בְּמִים לְבַד, וּבְזֶמֶן הַזֶּה אִין מְכַבְּסִים בְּמִים לְבַד, וְנִמְצָא שֶׁבַל פְּבוּס שֶׁל זְמַן הַזֶּה הוּא גַהֲצוֹן וְאֲסוּר מַדְיָא אָפֵלוֹ כְּלֵי־פִשְׁתָּן לְלַבֵּשׁ מִיָּה: הַגַּה * וְאִינוּ נוֹדְעִין לְהַחְמִיר בְּכָל זֶה מִתְּחִלַּת רֵאשִׁיחֵי (כט) עַד אַחֵר הַתַּעֲנִית, אִם לֹא לְעִנְיָן מְצוּהָ, גִּבּוֹן אִשָּׁה הַלּוֹבֶשֶׁת לְכָנִים (ל) מִתַּרְח לְכַבֵּס וּלְלַבֵּשׁ לְכָנִים וּלְהַצִּיעַ תַּחֲפִּיקָה (רִיחַק רַאשִׁי), אָבֵל בְּתַשְׁעָה בְּאָב עֲצֻמוֹ (יד) לֹא תִלְבַּשׁ לְכָנִים (לא) רַק לּוֹבְשֵׁת חִלּוּק בְּרוּךְ וְנֶאֱמַר (הַגְּשִׁיחַ, לֵב) * וְכֵן (טו) לְכַבֵּד שֶׁבֶת לּוֹבְשִׁים כְּלֵי־פִשְׁתָּן (טז) וּמַצִּיעִין לְכָנִים כְּמוֹ שֶׁשְׂאֵר שִׁבְתוֹת, וְאֲסוּר לִתֵּן כְּלִים לְכוֹבֶסֶת אֵינְהוּ הַיְהוּדִית (יז) [מ] (לד) לְכַבֵּס מְרֹאש־חֹדֶשׁ וְאַיִלָּה, אָבֵל קָדָם רֵאשִׁיחֵי מִתַּר לִתֵּן אֶרְבֵּי־לֵפִי שְׂבוֹכֶסֶת (לה) אַחֵר רֵאשִׁיחֵי (תוספות פ"ד דתענית וסוה"ק):

באר היטב

(יד) לא. אביל בב"מ משמע שמפרט ללבש לכננים, וכ"מ בפ"ח וב"י סימן תקנ"ד: (טו) לכבוד. משמע שגם לכבוד שבת מתיר לכבס ביום ה'. ויש להקל אם אין לו פתנת לשבת, וצ"י א"י פשיטא דש"ר, מ"א, ע"ש: (טז) ומציעין. ע"ן ט"ז שאוסר להציע הסריגים, בשם רש"ל: (יז) לכבס. אפילו א"ל לכבס אחר ט"ב, מ"א, וע"י סימן תקמ"ג ס"ק ה' מ"ש. והכ"מ א"ר ע"ד להקל בזה וע"ן לקט"ו ס"ק לה: [*] לאחר התענית. ע"ן מג"א ס"ק טו לענין התקנים שלא לאכל בשר וכו' וכן אביל ונתנו לספר ולכבס, מתר להם, שאין להם אולם יותר מזה ששבתו, וכן כתב המג"א והנהוגים אסור, וכו' וה"ה השמיט זה. וי"ש בבב"א שאם נתנו שלא לאכל בשר וכו' אביל ונתנו לספר ולכבס, מתר להם, שאין להם אולם יותר מזה ששבתו, וכן כתב המג"א והנהוגים אסור.

באר הגולה

וטנוף יוצא מ"מ, והינו המרי מקל"פשתן הקרובים לקשר: * שנתר יש מי שקבת וכ"י. לפי טעם זה אסור אפילו בכבוס של כלי"פשתן, ומה שאמרו כלי"פשתן אין בהם משום גהו"ן, דוקא אהרן ליל ביהו אביל ובענין שני ביהו בארצ' ישראל לפי שיטת רבנו יהודה בר ראובן, וכ"ן דכל הארצות שוות לארצ' ישראל לבד מבל, ומצא בכבוס אסור בכל מקום אפילו בפשתן, בן איתא ב"רין בודא, ומה שקבת השלשון ערוה יעוד יש מי שפרש, טעם זה הוא רק לעורר לנו הכבוס שלנו הוי גהו"ן, ואם כן אסור על"פ פנים מדינת כלי"פשתן אף להניח. ומה שפ"ס עוד 'אפלו כלי"פשתן ללבשן מיהא', ע"ן בבב"א הג"ר שפתימיה, דללשון כנדי אסור כללי עלמא מדינת, וכל מה שקבת הסוסר ונתנו וכו' הוא רק לעורר לנו דאף להניח אסור, ולענין דעמי אשור ערוה לומר דאפ"ר וכו', ודעה לומר, דאפלו כלי"פשתן שאין לנו לאסור לפי טעם השני הנה, על"פ פנים ללבשן כנדי אסור מדינת: * ואנו נוהגין להתמיר בכל זה וכו'. ורצה לומר, בכל האמור לעיל בהחלח הסעיף, לבד מי שאין לו אלא חלוק אחד בזה יש להקל, כמו שקבת האלה וכו' [מ"א]. ומה שקבת בפתימיה מ"ר אשור ע"ד התענית מתר ביהו, טענת סופר הוא וצריך לומר 'עד השפ"ס: * וכן לכבוד שבת וכו'. ע"ן בשמנה בודה שקבתו לענין הספדת דאסור, והנה המגן אברהם הביא זה דשם תפנת אשור' והוא תביא זה מאור נרדע, וענניו באור נרדע בהלכות תשעה באב וזה לשונו שם: ובחמישי מתרין מפני כבוד השפ"ס, פרשו, מתרין לכבס וללבש בשבת, אבל לספר בחמישי אסור, כדאמר בירושלמי: ובחמישי מתרין מפני כבוד השפ"ס, רב הונא קשם רב המנונא אמר להספדת חייש בה, פרשו, ששאר לספר, עד כאן לשונו. והנה הניצן בירושלמי גופא לפנינו הורקא לתספדת הושב"ה, ואף לפי גרסתו גמ"סן אי אפ"ר לומר דכונת בירושלמי להתמיר, כי לפי טענת מוכח שם להפ"ס, דתספדת מתר בחמישי שפ"ס, וצריך עיון גדול, וע"ן בתרושי רבי עקיבא איתר שתיבא גס

באר היטב

דאין בהם משום פבוס שלמים: (כה) אביל אסור ללבשן וכו'. הינו, אפילו אם גהצ"ן (לה) או בפסוק קדם שבוע ז"ל: (כו) בין ללבש בין לכבס ולהניח. ורצה לומר, דנהגו לאסור (לג) אפילו לכבס ולהניח, דללבש מדינת אסור בכל ענין: (כז) דכבוס שלנו וכו'. ורצה לומר, מה שמוכח בגמרא דכבוס שלנו מתר הינו רק לשל בני בבל וכו': (כח) קרי לשל בני בבל. בן צריך לומר, וכן איתא בשלשון ערוה רפוס ראשון מהמחבר בעצמו: (כט) עד אחר התענית. וימי שאין לו אלא חלוק אחד, (לג) יש להתמיר לכבס מראש חודש עד השפ"ס: (ל) מתרת לכבס. ורצה לומר, אפילו (לד) בשבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה: (לא) רק לובשת חלוק ברוך ונ"פ. ואם אין לה, הסכימו (לב) הנה אחרונים דמתרת ללבש חלוק לבן, דלענין מצוה לא נזכרה. וע"ן בדר"ה המים דמתרת לתן לכוכסת עב"מ לענין לבישת לכננים: (לז) וכן לכבוד שבת לובשים כלי"פשתן. המכבסים. ומשמע ממה שאמר יצ"ר, שגם לכבוד שבת מתר לכבס ביום חמישי ויום ששי, ובדר"ה משה משמע שנהגו בזה לאסור, אכן אם אין לו פתנת לשבת (לו) יש להקל, ועל ידי צנ"מ פשיטא דש"ר, אביל בתספדת אסור אפילו לכבוד שבת, דכלאו הכי אין רגילין לספר בכל שבוע מ"א. וע"ן בבב"א הלקה: (לג) ומציעין לכננים וכו'. הינו, על השלשנות מתר להחליף לכננים, (לז) אביל להחליף כננים ונתנו אסור: (לד) לכבס מראש חודש ואילף. ואפילו אומר לה לכבס אחר תשעה באב גמ"סן אסור, מטעם מנהגא מ"א. ובספר אליה ובה צדד להקל לתן לה מראש חודש ואילף לכבס יש לסמוך על זה: (לה) אחר ראש חודש. והוא הינו אפילו (למ) אם תכבס בשבוע שחל תשעה באב: (לו) לאחר התענית מתר לספר וכו'. וקל וחומר שמתר בכשר וכו'. ואותן הנוהגין אסור בכשר וכו' עד שבת נחמו, (לז) יש אומרים דמנהגא של טענות הוא ואין צורך התנה, אבל הב"ח ומגן אברהם הסכימו דצריך התנה, ובעוד שלא התירו אסורין גמ"סן לספר ולכבס עד יום חמישי מפני כבוד השבת. וע"ן במגן אברהם מה שקבת ע"ד בענין זה: (לז) מ"ד. וע"ן לקט"ו סימן תקנ"ט באחרונים.

שער הדין

(ל"ה) הג"ר, וכן איתא בבית יוסף: (ל"ז) הג"ר: (ל"ג) אליה ובה ושי"א (ל"ג) דרכי משה: (ל"ה) ע"ן במגן אברהם ופר"י מגדים, וע"ן ביהודה דעה סימן שפ"א כט"ז לענין אבילות שאין לה לרחץ כל גופה ללבישת הלבוש אלא תרין פנים של משח לבד, והוא הינו לענין תשעה באב [מתח"ש]: (ל"ב) מגן אברהם וכו' אדם: (ל"ז) ט"ז ושי"א בשם רש"ל: (ל"ב) בן משמע מ"א ר"א, וכן פסח בן משמע אילעור: (ל"ז) רש"ל בהשוכה:

הלכות תשעה באב סימן תקנא

ונתתה לאמר השבת, מחר בשתי השבתות, בין שקדם המצניג בין שאחריו. **יג'יש** מי שאומר **(לח) שנהגו לאסור כל שבוע שלפניו (לט) חוץ מיום חמישי יום ששי**: הגה ונהגין להקמיר (מ) מתחלת ראש-החדש לענין כבוש, אבל תספדת נהגים (יט) [יט] להקמיר (מא) מי"ז בכסלו (מנאגים): ה' **יאסור לעבריות (מב) לכבס בגדי (יט) העובר-כוכבים (מג) בשבוע זה: ו (מד) *כלים חדשים, בין לבנים בין צבועים, בין של צמר בין של פשתן, אסור ללבש בשבת זה (מז) מחמירין (כ) (מה) מראש-חדש ואילף: ז ביש אומרים (מו) שאסור למען בגדים חדשים (מז) ומקצלים חדשים בשבת זה, יג'יש להקמיר בזה (כז) (מח) מראש-חדש: הגה [כ] והוא הדין דאסור (מט) לקנותו, וכן אמר ישאל (נ) אסור לעשותו לאחרים, בין**

ש טר דשם סביב
וסמיק ת תרמיד
קשין וכת יליף
פתיחילי א סר
קשם תקפין ב לשם
קשם נכר שמהל כן
נודתא וסגולת
סמיקו בשם הוהק
ג טר לדעתו

שערי תשובה

אף אם הל ט"ו באב ביום ר' אסירם בכשר וכו', וצו כדאמרינן מ"ש פנה על המגיא והבאתי שם דברי הניב מיהו סימן קה ע"ש, ועין בס"ד סי' ה' ובד"א פ"ב שם: [יט] להקמיר, עבדיה. וכתב בגולה מרובה דהיה אם יום ל' גריח אב מחר, וכן בשבוע שקל ט"ב אסור לספר כדפרי, ועין מ"ש בא"ח. ועין פ"א ל"ה ופ"ח ח"א סימן ע"ה, מי שזקק מי"ז אסור ואילף ואתה אצל כ"ט אין להקמיר לו: [*] והוא הדין דאסור לקמיר. וכי בוסור עמור'שמים שאף מבגדים ישנים ותם תככים אצלו אס"ה, וגם מטעם ברבית שמתקני לאו ש"ד, אבל אם נתנו לו במתנה ששכרן השו"ב והש"ס וכו' כ"ד:

באר היטב

לכבס אחר ט"ב וליף כח"מ, ע"ש: [יט] להקמיר, אבל שחל יום ל' שלו בי"ח בהמוז מחר לספר כיון שאינו אלא מנהג ונהי חכמהו אבלות, בי"ח: (יט) העובר-כוכבים, והצנעה יש להקל, וחי"ה במקום שהא"י יש להם מקבלישם אחרים ונכר שהם של א"י שרי, ע"ס פ"ה ב"ה, מ"א: (כ) מר"ח, והבי"ח כתב דאסור מי"ז בתמוז ואילף דהא אין מברכין שהתנו כמ"ש ס"ה, ולזה מ"ש שם דשבת שרי לברך שהתנו א"כ מחר ללבש תדשים בשבתות שבין המצרים, אבל מר"ח ואילף אסור ללבש אצלו בשבת, וע"א: (כ"ה) ומקצלים, וחי"ה דאסור ללבשם, אגדה, הגמ"י: (כז) מר"ח, ולענין לבישה דעת המחבר ב"י להקל משום דע"ס אסור העש"ה כמ"ש ס"ח משום שנהגו שלא למשמי עמקא, ר"ל שלא לעשות חוטי שתי מצמר טעם משום דפסקה ב"י אכ"ו שתייה, וכל תימן בגדים הוי בכלל זה, והשתיה הוי תחלת המלאכה, ב"י, וכתב ר"ם דמע"ס זה אפילו עושה לאחרים אסור, והש"ס ע"ה אפילו עושה למכר בשווק אסור, אבל לטות חוטין מחר, שאינו בכלל זה, וכתב

באר הגולה

קשם התוספות דבביתא והספדת שניסן שוין להקל: * כלים חדשים וכו' אסור ללבש, והוא הדין כלים ישנים המכבדים, גדלציל בסעיף ב' ודע דכהנת אפילו תדשה מחר ללבש בשבת 'חזון', וקמו לענין כבוש דמ"ה⁶⁶ לכבוד

משנה ברורה

דמצד מנהגא יש לנהר בזה ביום עשירי עד תצות היום⁶⁴: **(לח) שנהגו לאסור**, תינו היכי שחל בשבת ונדחה, אבל חל ביום ראשון מחר (מ) אף לדעה זו: **(לט) חוץ מיום חמישי ויום ששי**, שמתר לכבוד שבת, ועין לעיל בסעיף-קטן לב. הצריח לילף למרחקים בשבוע שקל בו תשעה באב, (מ"ה) מחר לתן לכוכבת עכו"מ לכבס בגדי-פשתן לכמה שבתות שצריך על הדרך: (מ) מתחלת ראש-חדש, ולא קדם, שאין רב הצבור יכולין לעמוד בו: (מ"א) מי"ז בתמוז⁶⁶, עין לקמן בסעיף טו במשנה ברורה: ה' **(מב) לכבס בגדי העכו"ם**, אף-על-גב דמרינא שרי, שהרי אין אסור כבוש משום דאסור בקלאכה, אלא כדי למעט בשמחה ולהראות האבלות, והא לא שנין בכבוש בגדי נכריים⁶⁷, אפילו הכי אסור (מ"ג) מפני מראית העין⁶⁸, שאין נכר שהם של עכו"מ: (מ"ד) אפילו ל' מה לאכל⁶⁹, ודאי פדי חיי שרי על-כל-פנינים: (מ"ה) **בשבוע זה**, בזה אף לדין לא ונהיין מראש-חדש, (מ"ה) מולא קרב וק"א דנהגין אף בזה מראש-חדש כמו שקבת בסעיף שאסור זה [ח"א]: ו' **(מד) כלים חדשים**, ובמקום שדנהג לכבס הבגדים במכבש, אס"פן הוי בכלל מנהגין ואסורין אפילו הם ישנים, שהגהין עושה אותן כחדשים⁶¹, ואסורין ללבש בשבוע זה⁶², ומתאי טעמא נהגו אסור בבגדי-שבת ללבש⁶³ (מ"ו) **בשבת 'חזון'**, דאף-על-פי שכלבשן מכבד פמה שבתות, צדן והוצין נכר והני כחדשים: (מ"ז) **מראש-חדש ואילף**, ומגרי (מ"ז) שקנה בגד מתקן כמו שהוא ובגד 'שהתנינו' בשעת קניה קנים י"ז בתמוז ועל-כן אין אסור קנים ראש-חדש, דמי שקנה בגד שאינו מתקן ונתן לאמן לתפרו הלא מקרה בשעת לבישה, ואסור ללבש מי"ז בתמוז משום 'שהתנינו', ולדעת המקלין דבשבתות שבין המצרים מחר לברך 'שהתנינו'⁶⁵, אס"פן מחר ללבש תדשים (מ"ח) בשבתות שבין המצרים, אבל מראש-חדש ואילף אסור אפילו בשבת. (מ"ט) ובגדים שאינם חשובים כל-כך שאין צריך לברך עליהם 'שהתנינו', בגון מקצלים תדשים ואנפילאות וכיוצא בזה, בדאי מתר לקנותו ולקבשו מי"ז בתמוז עד ראש-חדש, ועין עוד מה שכתבנו בסעיף י' בשם הג"ר: ז' **(מו) שאסור לתקן**, ורצה לומר, שאסור לעשות בגדים חדשים⁶⁷, (ז) וכן אנפילאות שקורין זקא"ין אסור לארג⁶⁸, ולצרך נשואין, מי שאין לו אשה ובנים מ"ה⁶⁹ לעשות בגדים חדשים, דהא מרינא מחר לו אפילו ל'ש"א, וכנ"ל בסעיף-קטן י"ד, ואפילו בהשעה באב עצמו שרי לעשות על-ידי עכו"מ לצרך נשואין [אחרונים]: (מ"ז) **ומקצלים חדשים**, והוא הדין דאסור (מ"ח) ללבש⁶⁹: (מ"ח) **מראש-חדש**, דבריושילמי איתא, והקא לקמן בסעיף ח', דנהיגי שלא למשמי עמקא מדע"ל ראש-חדש אב, (כ"ז) וכל תקון בגדים הוי בכלל זה⁶¹, דהשתיה הוי תחלת המלאכה: (מ"ט) **לקנותו**, אפילו דעתו שלא ללבשן עד אחר תשעה באב⁶², ודומקא דאסורין לציל לענין כבוש אפילו במכבסן להניח: (נ) **אסור לעשותו לאחרים וכו'**, ואם אין לו מה יאכל (נ) שרי⁶³, כמו באבל

שער הציצין

(מ) ולדין אין נקא-מפא, כמו שקבת הרב דנהגין לאסור מראש-חדש⁶⁵ [פ"מ]: (מ"ה) אילף רבה קשיטת סב"ת, והעמיקיהו הדרגותיהם והמרי-אדם, ועל-ידי ישאל פשיא אפשר על-ידי נכרי והוא צריך גדול, סב"ח ספיר, אבל המגן-אבותם ואלהי רבה אסורים, וכן הוא בראב"ן [ח"א]: (מ"ג) תרומת-הדשן: (מ"ג) מנהג-הרבה, וכן משמע בתרומת-הדשן: (מ"ד) שם, ועין שם עוד שקבת דאפשר דבענינא נמי שרי, והעתיקו חסיד'אדם, והוא מטעם דאף דכל מקום שאסור מפני מראית-העין אף בחדי הדדים אסור, והו' דוקא דבכר שניחשדוהו לאסור דאזנתא, עין לעיל בסימן שא במשנה ברורה סעיף-קטן קס"ה: (מ"ט) והדרגות-החיים העתיק גם בזה מראש-חדש, ונראה להקל כיון דמראש-חדש אינו אלא מנהג: (מ"ו) ואפילו לפי מה שכתב ב"י דנהגו להקמיר מראש-חדש ואילף, הני בתדשים או מנהגין ממש, אבל בבגדי-שבת שאין האסור רק משום שהנהגין נכר אין מנהג שלא ללבש רק בשבת-חזון או אם יש מילה בתשעה באב⁶¹, אבל אם חל ראש-חדש ביום ששי או בשבת, שפיר לוכשין בשבת זה בגדי-שבת [יד אפרים]: (מ"ז) מנהג-הרבה: (מ"ח) מנהג-אבותם, ובאלה רבה בשם מיר"ט מצד להקמיר משום שהיא שמתה גדולה, אכן חסיד'אדם העתיק דעת המגן-אבותם, ובאמת איני יודע טעם האלה רבה, דבמקא לא נזכר כי אם 'משכנס אב ממעטין בשמחה' ולא קדם: (מ"ט) אחרונים: (נ) דרך-החיים: (נ"ה) אחרונים: (נ"ז) בית-יוסף: (נ"ח) מתחית-שבת בשם תשובת ר"י ברונא:

תרגום: 1 גרבים.

הלכות תשעה באב סימן תקנא

ביאורים ומוספים

60) ומי נחשב ישאין לו מה לאכול, ראה לעיל (סי' תקמב סי' ק (ח) ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב סי' ק מד]

ע"ש אוקן כח"ש"ס⁶¹, וְאֶסְרִין לְלֶבֶשׁ בְּשׂוּבַע זו⁶². ומהאי טעמא נהגו אסור בכגדי שפח ללבוש⁶³.

61) ואם יקמטום קצת, דעת הגרי"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"ב עמ' קלד) שאף בגדים שהיו מכובסים ומגוחצים מותרים בלבישה.

62) ולהבניס כלים חדשים לביתו כגון ארון ספרים, כתב בשורת אגרות משה (אוי"ח ח"ג סי' פב) שכשם שלבישת הבגדים לארס אסורה משום שמחה (כמבואר ביד אפרים (על המג"א סי' ק בג) שטעם איסור לבישת בגד חדש, הוא משום ששמחה היא לו, כך גם הכנסת רהיטים שהם קשוח לבית אסורה משום שמחה. והוסיף, שארון ספרים חשוב שיש לברך עליו 'שהחיינו', אין להכניסו לבית גם מהמת מה שכתב בשו"ע להלן (סי'ו) שטוב להידור מלומר 'שהחיינו' בימי בין המצרים. וארון ספרים שאינו חשוב כל כך שאין לברך עליו 'שהחיינו', אם כן אין בו שמחה כל כך ואפשר שיש להתיר [אך מי"מ ארון חשוב שמחמת שעונד לשמוש כל בני הבית אינו מברך עליו 'שהחיינו' אלא חטוב והמטיב, אסור להכניסו לבית מחמת השמחה שיש בהכנסתו].

ובגד שהוא חדש בשבילו אבל אינו חדש לגמרי מחמת שכבר נשתמש בו אחר, דעת הגרי"ח קניבסקי (צנה) [אהל אבי עזרי' עמ' קפה] שמותר ללבושו.

וחתן בר מצוה שלובש חליפה חדשה לכבוד סעודת המצוה שלו שנערכת בתשעת הימים (ראה לעיל (סי' ג) ג), דעת הגרי"ח קניבסקי (תורת המועדים סני"ה אות ב) שיקפיד ללבושה לפני תשעת הימים שיעור זמן שכבר לא יחשב בגד חדש.

63) וללבוש בגדים מכובסים בתשעת הימים לצורך פגישה של שידוך, דעת הגרי"ש אלישיב (הלכות ומנהגי בין המצרים פי"ד הע' 44 עמ' סד) שמותר [בשיש בכך צורך]. ולענין לבישת בגדי שבת, כתב בשורת שבת הלוי (ח"ט סי' קלא) שמותר אם זה יכול להשפיע על הצלחת השידוך, וכן דעת הגרי"ח קניבסקי (תורת המועדים סני"ה אות ג, קרא עלי מועד פ"ס סי' יג) בשם ההו"א, שממה שהתירו לעשות אירוסין אף בתשעה באב, יש ללמוד שדאי שמותר לעשות בימים אלו כל דבר שיכול לגרום לאירוסין, ובארחות רבינו (ח"ב עמ' קל) מובא שהחז"א התיר לצורך זה אף ללבוש בגד חדש. ודעת הגרי"ש אויערבך (הליכות שלמה בין המצרים פי"ד דבר הלכה אות טו) שלכתחילה יש להימנע, אולם במקום הצורך כשאין לו בגד חול נאה בראוי, יש להתיר בגדי שבת וכן בגדים מכובסים כפי הצורך. והוסיף (שם) ארחות הלכה הע' 33) שאף שמוספר שהחז"א הורה היתר בדבר, מי"מ אין למדים הלכה מפיו מעשה, ומסתבר שאו היה צורך בדבר, וכן הוסיף, שכשנפגשים לראשונה יש יותר מקום להתיר.

[שעה"צ סי' ק מו]

שלא ללבוש רק בשפת-הזון או אם יש מילה בתשעה באב⁶⁴.

64) אמנם, במשנ"ב לקמן (סי' תקנט סי' לג) הביא, שדעת המג"א שאין ללבושים בגדי שבת חדשים שניכר גיהוצם במילה בתשעה באב, ודעת הבגדי ישע שאם אינם חדשים ממש אף שניכר בהם הדיחוק, מותר אפילו בתשעה באב עצמו [הגרי"ח קניבסקי (שונה הלכות סי' תקנט ט"ז)]. וראה מה שכתבנו בסי' תקנט שם.

המשך במילואים עמוד 9

[משנ"ב סי' ק לז]

יש לנהר כנה ביום ציורי עד חצות היום⁶⁵.

44) וכן כתב לקמן (שם סי' ג), ובביה"ל (שם סי' א ד"ה עד חצות) הביא שנחלקו בזה אחרונים אם יש לאסור מצד המנהג עד חצות יום עשרה באב גם בכיבוס ותספורת, או רק באכילת בשר ושתיית יין. וסיים, שקשה להקל בזה כיון שכמה אחרוני זמנינו העתיקו דין זה למעשה.

[שעה"צ סי' ק מ]

לדין אין נקא"מ, כמו שכתב קרב דבוקין לאסור מראש-חדש⁶⁶.

45) אכן לבני קטנים הביא במשנ"ב להלן (סי' ק פב) את דעת החי אדם, שאף לפי מנהגינו אין להחמיר לצורך קטנים אלא בשבוע שחל בו תשעה באב.

[משנ"ב סי' ק מא]

מי"ד ב'תמוז⁶⁷.

46) ובאם המניעה מלהסתפר גורמת לו הפסד, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ב).

[משנ"ב סי' ק מב]

נהא לא שיק כבוס בגדי נכרים⁶⁸, אפלו הכי אסור מפני מראית העינים⁶⁹ וכו', דנגר לכל עהם של עפ"מ יש להקל⁷⁰, וקאין לו מה לקלכל⁷¹.

47) ומכיון שהאיסור לכבס בימים אלו הוא גם מחמת שיש בכך הדיחה הרעת מהאבלות, וכמו שהביא במשנ"ב לעיל (סי' כא) [וגם כאן כתב שהאיסור הוא משום שיש ילמעט בשמחה ולהראות האבלות], כתב המחצה"ש (סי' יט) שצריך להוסיף שבכיבוס בגדים שאינם שלו אין גם משום היסח הדעת מהאבלות כיון שבמלאכה עוסק.

48) ואם מחמת שתמנענה מלכבס הפסדנה את פרנסתן שהעכו"ם יעברו לכבס במקום אחר, כתב השער"ם המצוינים בהלכה (פ'להיים תשמו, סי' קב סי'ו) שמותר לפתוח את המכבסה ולסמוך על מה שכתב בשו"ת מהרש"ם (ה"א סי' סו) ובשו"ת מהר"ש ענגיל (ה"ז סי' נ, ה"ז סי' בט אות ב) שאין לחוש למראית עין במקום שיפסיד מחמת כך את פרנסתו.

ולכבס בגדי ישראלים אחרים, שמדויק מדברי המשנ"ב [שמקורם בתרומת הדין (סי' קב)] כמובא בשעה"צ סי' ק מב] שאסור מעיקר הדין ולא רק משום מראית עין, כתב בשורת דברי יציב (אוי"ח סי' רלד) בשעם האיסור, שאף על פי שלמכבס בגדי אחר אין שמחה ברבר וגם אינו מסיח דעתו מהאבלות מחמת כך, מי"מ אסור לו לכבס את בגדי חברו מחמת איסור לפני עור לא תתן מכשול, שמכשיל את בעל הבגדים באיסור כיבוס [אבל איסור מסייע בידי עוברי עברה] אין בזה, כיון שהכיבוס שלנו אינו אסור אלא משום מנהג כמובא בשו"ע לעיל (סי' ג), אין בזה איסור מסייע] והוסיף בשו"ת דברי יציב (שם), שלפיכך נוי שיש לו חנות 'מכבסה', יכול לפתוחה אף בימים אלו אם בסביבתו הקרובה ישנן מכבסות נוספות של גוי או של ישראל מומר, שאו אינו עובר על איסור לפני עור; כיון שאם לא יכבסו אצלו יכבסו אצל אחרים. מאידך, דעת הגרי"מ פיינשטיין (שמענתא דמשה שמועות משה עמ' תכב) שאסור לפתוח מכבסה בימים אלו, אכן, מכבסה שמופעלת באופן אוטומטי ואין בעל החנות מטפל בזה אלא כל הבא לכבס שם שוכר את מכונת הכביסה על ידי וריקת מטבע בפניו, יכול להשאירה פתוחה, כיון שאין נקראת המכבסה על שם הישראלי.

49) וכן כשידוע לרבים שמכבס בגדי עובדי כוכבים, כתב הערוך השלחן (סי'ו) שגם כן מותר.

מילואים הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד קודם

קירות הבית לקישוט, גם כן אסור מחמת איסור ציור וכיור [וראה מה שכתבנו להלן (סי' נד) טעם נוסף לאסור זאת].

[ביה"ל ד"ה מראש חודש]

דיש לתקמיר ביי"ז פתחו וְעִשְׂתֶּה כְּטַבְתָּ כְּמוֹ מְרַאשֵׁי הַדָּשׁ עַד הַפְּעֻנִית⁽²²⁾.

(22) אמנם, בשעה"צ לעיל (סי' תקנ"ח) הביא את דברי הפמ"ג שבשלש התעניות יסול לרחוץ את כל גופו בצונן, ובתשעת הימים כתב הרמ"א להלן (סי' 110) שאין לרחוץ כל גופו בצונן. וניתכן שאין סוגת הביה"ל אלא לדברים האסורים בתשעת הימים מודאג דגמי כמו בנין של שמחה, ולא במה שאסור רק מצד המנהג, כמו הרחיצה (הגר"ג קופשץ).

ואכן בא"ר (סי' א), שהוא מקורו של הביה"ל נראה, שמשפט זה כתוב שלא במקומו ונשתרבו כאן ממקום אחר. אך גם הפמ"ג (אי"א סי' 1) הביא דברי הא"ר כמו שמביאם המשגיב, אולם כתב על זה וצ"ע [ובספר שו"ת הלכות (סלי"ח) כתב ששו"ת זו נכפלה בטעות מהסימן הקודם].

[ביה"ל ד"ה ממעטים]

דְּרָאָה דְּרֵי פְּרָנְסוֹ שְׁרִי⁽²³⁾.

(23) וכן המלמד מחיקה לתלמידים, ואם לא ילמד יפסיד פרנסתו, או הלומד מחיקה ואם לא ילמד יפסיד את שכר הלימוד שמשלם עבור החדש זה, כתב בשו"ת זכר שמחה (באמברג, סי' ס) שיש ללמד את דינם מודבר הפמ"ג לענין ישראל המזמור אצל הנכיר, והוסיף, שאף שהפמ"ג התיר רק עד ראש חודש אב, זה דוקא במגן בבחי' המשחאות של נוכרים, שמטרת הנגינה שם היא ליעור שמחה, אולם בלימוד מחיקה שתכלית הנגינה היא הלימוד, יש להקל עד שבת שחל בו תשעה באב, ואף בשו"ת מהר"ם שיק (ירד סי' שסח) התיר לאלבל תוך י"ב חודש על אמו, להמשיך ללמוד נגינה במקום הפסד, שאם לא ילמד יפסיד את שכר הלימוד. אך הוסיף שכל זה בלמוד לצורך פרנסה, אך הלומד לצורך הנאה אישית ארובה בזה יש איסור, מגורת חכמים (סו"ט מט, א) שמיים שחבר בית המקדש אסור לנגן בכלי שיר, והאמת ליעקב (קמיוצק, עמ' רכז) כתב שאף על פי שמעיקר הדין מותר, מי"מ כדאי להתרחק מזה.

אבל להתיר ללמוד נגינה או ללמד [כשביטול הלימודים אינו כרוך בהפסד ממון] מטעם שאינו מנגן עכשיו לשם הנאה אלא לשם לימוד, כתב בשו"ת מהר"ם שיק (שם) שאדורבא יש ללמוד מודבר הפמ"ג (המובאים בביה"ל) שאסור, שהרי הוא לא התיר לנגן בבחי' העברים אלא משום שזה כדי פרנסתו, ולא מחמת שאינו מתכוון ליהנות מהנגינה, ומוכח מדבריו שנגינה אף כשאיתה לשם הנאה אסורה [וכן נראה דעת ד"ה ד"ה חתים סי' מא]. מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"י ח"ג סי' פז) כתב שמו"ר בימי הספירה ללמוד נגינה לשם פרנסה כיון שאין לו כזה שמחה, אך ללמוד לשם הנאה אסור, כי גם הלימוד עצמו נחשב אצלו שמחה [וראה עוד מה שכתב שם לגבי ללמוד נגינה לשם הנאה במשך כל ימות השנה].

(17) ואפילו בתשעה באב עצמו, כתב לקמן (סי' תקנ"ד) ש"ק מ"ח) שאם יש יריד או ששיירות באות וניתן לקנות דברים כזול או למכור, מותר על ידי גוי כיון שזה דבר האביר.

(18) לענין אם עברו ימי התענית על הגשמים ולא נענו, שכתב השר"ע לקמן (סי' תקע"ה) שיש למעט במשא ומתן, סתם המשגיב שם (סי' יח) שיש למעט רק במשא ומתן של שמחה, הדין לענין בסי' תקנ"א סי' ובמשגיב כאן.

(19) אך ירא שמים הידוע שהמשא ומתן שעשה אינו כדי פרנסתו אלא להרוחה בעלמא, דעת הגר"ח קטבסקי (נחמת ישראל פ"ט הע"י 12) שראוי שיהיה ויחמיר כאלו הימים.

[משגיב סי' יב]

שְׁעוּשָׂה בְּן לְהַנְתִּיחָה בְּצִלְמָא⁽²⁰⁾ וכו', עַם הַנְּכָרִי בְּקַבְלָנוֹת לְצַדִּיק בִּיהוּ⁽²¹⁾.

(20) ולעבור לזרז בבית חדש בתשעת הימים, כתב בשו"ת לבושי מרדכי (ח"א סי' ק"א) לענין מי שנגמר ביתו הצריך לו מאד בימים שבין ראש חודש לתשעה באב שמעיקר הדין מותר לו לעבור דירה, שחכמים אסרו רק לבנות בית של שמחה ולא לבוא לגור בו, אלא שכיון שהבונה בית חדש צריך לברך שהחיינו כמובא בשו"ע לעיל (סי' רנ"ג סי' ג) יש לברך ברכה זו בכניסתו לגור בבית, אם כן אינו יכול לעבור דירה בכל ימי בין המצרים שהרי אין מוכרים בימים אלו ברכת שהחיינו. [אמנם בביה"ל לעיל (שם ד"ה בנה) כתב שבש"ש לי אשה ובנים מוכרין הטוב והמטיב, וראה מה שכתבנו להלן בסי' צ"ח בענין ברכת הטוב והמטיב בימים אלו]. דעת הגר"ח קרליץ (קרא עלי מועד פ"ג סי' א) שלא כדאי לעבור דירה אחר ראש חודש אב אף כשדירתו צפופה משום דלא מסמני מילתא, אלא אם כן הוא מוכרח לצאת כגון שהוא שוכר דירה וכדומה שהי"ב לפנות את דירתו. מאידך, דעת הגר"ח קטבסקי (תורת המועדים סכ"ז אות א) שאסור לעבור דירה בתשעת הימים [אך מי"מ כשנגרם לו הפסד כספי מכה, יסול לעבור וכמובא לעיל לענין בניית בית חדש].

(21) אך במקום שנתקלקל הסיד מחמת ריבנות וכדו', דעת הגר"ש וואנר (קובץ מביה"ל ח"ג עמ' כג) שמותר לסייד אף בשבת שחל בו, כיון שאין זה נקרא בנין של הרחה, הדבקה טפט על הקיר, כתב בשו"ת אגרות משה (א"י ח"ג סי' פ"ב), שאף שאין בזה איסור ברור אף בשבת שחל בו תשעה באב, מי"מ אם התחילו קודם ראש חודש אב יש להחמיר שיגמור קודם שבת חזון ולא יעשו בשבת שחל בו ט' באב.

וציור וכיור שלא על הקיר אלא על הרחיטים וכדו', כתב הק"א איש חי (שנה א פ"ד דברים אות ג) שאיסור ציור וכיור הוא כן על בנין בין על עצים כמלאכת הנגרים, ובשו"ת בצל החכמה (חיד סי' נד) הוסיף שלרקום טבלין [תמונה העשויה על ידי מעשה רקמה של חוטים צבעוניים על ברוך השוכן ויקר מהסוג שרוגלים אחר כך לתלות על

הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד 50

[ביה"ל ד"ה כלים]

הַכְּטוּ לְעֵינַי כְּפָסוּ דְּמַתְרֵי⁽⁵⁶⁾.

(56) מה שהביא ראה מה שמותר כבוס לכבוד שבת, ביאר בשו"ת אגרות משה (שם) שכונתו למה שכתב המשגיב לעיל (סי' לב) בשם המג"א (סי' יד) שמי שאין לו כתונת מכובסת יסול לכבס לכבוד שבת, ולענין מה שכתב שמותר ללבוש בשבת חזון כתונת חדשה, ראה מה שכתבנו במשגיב לעיל (סי' ו).

[משגיב סי' מה]

וְלִדְעַת הַמְּקַלֵּין דְּבִשְׁבֻתוֹת שְׁבִין הַמְּצָרִים מְתָר לְכַרְךָ יִשְׁקַחְתִּי⁽⁵⁵⁾.

(55) ולהלן (סי' צ"ח) סתם שבשבת אין להחמיר בזה, ואפשר לברך שהחיינו. הגר"ש וואנר (קובץ מביה"ל ח"ג עמ' כא) הביא שהמנהג בחוץ לארץ להקל ולברך שהחיינו בשבתות שבין המצרים, אבל בארץ ישראל המנהג להחמיר, וכמו שהביא המג"א (סי' מב) כשם כתבו האר"י ז"ל שאסור אפילו בשבתות.

